

a történetben való előrehaladás egyúttal a narrátor kezdeti tudatpozíciójának a próbára tételét is jelenti. A PRÓZÁ-nak pedig egyenesen alapszerkezetét alkotja a megújuló perspektíva-revideálás; ennek révén az életünket meghatározó „folytonosság” és „szakadás” a retrospektív „gondoltam”–„tévedtem” láncolatban jelenik meg.

A HAJNALI HÁZTETŐK '57-es változata az olvasót is bevonja ebbe a „játékba”: úgy tudjuk, hogy egy halott barátáról szóló visszaemlékezést olvasunk – miként Bébé is úgy tudta, mikor Petárt ábrázoló képét „*meghatoltan*” átfestette, hogy barátja halott. A mű átírása egy olyan prózafelfogás felé mutat, amelyben a történet az időbeli előrehaladás során értelmeződik, és a narrátor kezdeti pozíciójának revideálása is az elbeszélés folyamatában történik meg. Ahogyan Kosztolányiról szólva írja Ottlik – az írás értelme „*menet közben*” derül ki, s így a megértés lehetősége magában az elmondásban van: „*solvitur ambulando*”. Ottlik a narrátorra utalt olvasóval ugyanazt az utat járja be, mint amit a történet szereplőjévé tett elbeszélő bejárt, bejár.

A HAJNALI HÁZTETŐK esetében tehát nem arról van szó, hogy Ottlik egy kissé „javított” a művon, s a keret hozzátoldásával jelezte azt a tizennégy évet, ami az első változat megírása óta eltelt. Az átírás annak a kérdésnek az előtérbe kerülését jelenti: miként lehetséges, hogy a történetmondás hitele ne a kívülálló narrátor semleges, távolságtartó pozíciójához kapcsolódjon, hanem éppen ellenkezőleg, az elbeszélő érintettségéhez, „rosszul gondolt” vélekedéseinek és azok újraértelmezéseinek *folyamatához*. Az átírás során Ottlik elveszi a narrátortól mindentudását, semlegességét, „profizmusát” – „*a létesülés aspektusa*” szerves részévé válik a prózaszövedéknek.

Rába György

MEGBESZÉLÉS CSEHOVVAL

A kapcsolatok Anton Pavlovics
a tragédia felé botorkálnak
szülő gyerek menyasszony vőlegény
és büntetlenül vendéget ki várhat
a párbeszéddek ellenvonatok
párhuzamos sín páron elrobognak
idegesen tikkelve érthetetlen
fényt lüktet a szétfutó két sor ablak
s nevünk bár rágalom érje dicséret
mindez mint a Tűzföld annyira távol
fogyul ejtett jó szándékunk körül
átmázoltan járják a haditáncot
mi meg maradunk magunkban magunknak
és Ön se tudja doktor át mit élnek
s merre a kirajzott egykori ifjú
jövendöléseink a szökevények

szavak árvái néma fecsegésre
kárhozott gesztusok s ezt is felejtik
legyintenék de ha egy szó se pissz se
hogy hangzik el itt majd közhasznu verdikt
vagy meglehet nyers értelme csupán
minden földönlétnek elindulásnak
a tág pusztán rögtönző utazás
meglepetéssel ahogyan eláraszt
órák forgataga sodor a kasban
bakon nyeregben volánnál ülőnek
arcába záport homokot bogáncsot
sorsot kísértő vesztőket nyerőket
ebugatást talányos tanyaháznál
hoz a határtalan a szemre álmot
titokzatos nyomok rejtjelírását
a messzi rovarbábból útonállót
s megadóan beletörődöm én is
folyamatos betöltése a térnek
talán csak az a nyelv és semmi más
melyen a teremtés velünk beszélget

ÖREGEMBER FÖLÉBRED

Álmomban földes pályaudvaron
egyik vagonra épp csak fölkapok
menetirányban jobbról csupa fészek
egyől egyig foglalt ülések
máris a Margit hídhöz értem
nem jött ki senki értem
noha fuldoklásig szorongtam
a szerelvény kimenekített
ki elől és ki tudja honnan
s ahol csaknem mindennap álldogálok
a hídfőnél a vonatról lelépek

Fölriadok s elrémülök
éveim száma mennyi
álmomba jobb volna visszamenni
ébredlétből s ez a legfőbb tudásunk
nem ébredt még föl soha senki